

ASMENS SU NEGALIA GEROVĖS TARYBOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2026 m. birželio 29 d. Nr. T-3

Vilnius

Posėdis įvyko 2026 m. birželio 11 d. 13.00–15.30 val., nuotoliniu būdu, naudojantis „MS Teams“ platforma.

Posėdį vedė Asmens su negalia gerovės tarybos pirmininkė – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos viceministrė Česlava Lisovska.

Posėdžio sekretorė – Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Teisių apsaugos politikos įgyvendinimo priemonių valdymo skyriaus vyresnioji patarėja Rasa Šivickienė.

Posėdžio dalyvių sąrašas prie protokolo pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Darbotvarkės pristatymas.
2. Pastatų prieinamumas: esamos situacijos pristatymas. Probleminių aspektų aptarimas, siūlymai dėl prieinamumo gerinimo priemonių ir diskusija.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos rašto „Dėl Seimo Asmenų su negalia teisių komisijos sprendimo, susijusio su fizinės aplinkos prieinamumo užtikrinimu“ aptarimas.
4. Kiti klausimai.

1. SVARSTYTA. Darbotvarkės pristatymas.

Posėdžio pirmininkė pristatė Asmens su negalia gerovės tarybos (toliau – Taryba) posėdžio darbotvarkę, kuriai pritarta vienbalsiai.

NUTARTA. Patvirtinti posėdžio darbotvarkę.

2. SVARSTYTA. Pastatų prieinamumas: esamos situacijos pristatymas. Probleminių aspektų aptarimas. Siūlymai dėl prieinamumo gerinimo priemonių ir diskusijos.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos Statybos politikos grupės analitikas Paulius Stasiulaitis pristatė aktualias aplinkos ir statinių prieinamumo problemas bei jų sprendimo kryptis. Pranešimo metu aptarti trys pagrindiniai aspektai: viešosios aplinkos (šaligatvių, požeminių perėjų, gatvių ir kitų viešųjų erdvių) prieinamumas, statinių pritaikymas asmenims su negalia bei kiti gerovės infrastruktūros klausimai, susiję su rekreacinėmis, sporto ir žaidimų erdvėmis.

P. Stasiulaitis pristatė atlikto audito rezultatus, kurie atskleidė kritinę situaciją: tik 4 proc. visų Lietuvos pastatų yra visiškai prieinami asmenims su negalia. Analizuojant pagal sektorius, geriausia padėtis nustatyta socialinių paslaugų įstaigose (prieinamumas siekia apie 30 proc.), tačiau prasčiausi rodikliai fiksuojami švietimo sektoriuje. Pranešėjas pabrėžė ryškius regioninius skirtumus, pažymėdamas, kad mažuose miesteliuose (pvz., Pasvalyje, Joniškėlyje) pastatų prieinamumas nesiekia net 25 proc.. Akcentuota, kad šią prastą situaciją lemia ne tik sisteminis lėšų trūkumas, bet ir nuolatiniai trūkumai įgyvendinant pačius prieinamumo sprendinius.

Pranešėjas atkreipė dėmesį į galiojančias teisinio reguliavimo kliūtis, kurios apsunkina statinių prieinamumo didinimą. Pažymėta, kad šiuo metu įrengus liftą pastatas automatiškai priskiriamas ypatingųjų statinių kategorijai, todėl atsiranda papildomų ekspertizių poreikis, sudėtingėja statybos

leidimų išdavimo procesas bei išauga projektų įgyvendinimo kaštai. Siekiant skatinti esamų pastatų pritaikymą, P. Stasiulaitis informavo, kad Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Aplinkos ministerija) siūlys peržiūrėti šį reglamentavimą ir lifto įrengimą, kaip inžinerinio įrenginio montavimą, atskirti nuo pastato statuso keitimo. Toks supaprastinimas paskatintų liftų įrengimą daugiabučiuose bei kituose kelių aukštų pastatuose ir reikšmingai prisidėtų prie fizinės aplinkos prieinamumo gerinimo.

Pranešime P. Stasiulaitis pabrėžė, kad prieinamumas turi būti užtikrinamas kompleksiskai – nuo patekimo į pastatą iki galimybės savarankiškai naudotis jo vidinėmis erdvėmis ir paslaugomis. Akcentavo, kad planuojant ir įgyvendinant prieinamumo sprendimus būtina atsižvelgti į negalios pobūdį – judėjimo, regos, klausos ir psichosocialinę negalią, taikant universalus dizaino principus tiek statiniuose, tiek viešosiose erdvėse.

Taip pat pristatė pagrindinius statinių prieinamumo reikalavimus pagal statybos techninį reglamentą (toliau – STR) 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ bei aptarė „15 minučių miesto“ koncepciją, kurios tikslas – užtikrinti, kad svarbiausios paslaugos ir viešosios erdvės būtų lengvai pasiekiamos visiems gyventojams. Pranešėjas pateikė siūlymus dėl poilsio infrastruktūros, žaidimų aikštelių ir paplūdimių pritaikymo, siekiant sudaryti sąlygas visiems gyventojams visaverčiai naudotis viešąja aplinka.

Diskusijos metu Tarybos narė Monika Ošmianskienė, atstovaujanti asociaciją „Savarankiškas gyvenimas“, pasiūlė stiprinti prieinamumo kontrolės sistemą, sudarant gyventojams galimybę per informacines sistemas (pvz., „Infostatybą“ ar naują duomenų banką) identifikuoti pažeidimus ir apie juos pranešti savivaldybėms. Ji pabrėžė poreikį sukurti informavimo ir konsultavimo mechanizmą, kuris leistų visuomenei pasitikrinti konkrečius prieinamumo reikalavimus ir, nustačius neatitikimus, kreiptis į atsakingas institucijas. Tarybos narė taip pat akcentavo, kad STR nustatyti sanitarinių mazgų standartai yra nepakankami ir neužtikrina reikiamo funkcionalumo asmenims, judantiems vežimėliu. Papildomai M. Ošmianskienė pasiūlė savivaldybėms aktyviau prisidėti prie prieinamumo didinimo valdant savo turtą: numatyti nuomininkų įsipareigojimus pritaikyti patalpas asmenų su negalia poreikiams arba užtikrinti būtinus sprendinius dar prieš išnuojant patalpas.

Tarybos narys Egidijus Grigonis, atstovaujantis Lietuvos paraplegikų asociaciją, atkreipė dėmesį į statinių ir infrastruktūros prieinamumo reglamentavimo bei kontrolės problemas. Jis pažymėjo, kad rengiant skirtingus teisės aktų projektus trūksta tarpusavio koordinavimo, todėl prieinamumo reikalavimai ne visuomet vertinami sistemiškai. Buvo išskirti siūlomi pakeitimai, kuriais gydymo įstaigoms ir globos įstaigoms mažinami reikalavimai įrengti liftus. Pasak E. Grigonio, galimybė liftus pakeisti pandusais ar keltuvais neužtikrina savarankiško ir patogaus naudojimosi pastatais žmonėms su negalia, senjorams ar sveikatos problemų turintiems asmenims. Jo vertinimu, tai blogina esamą prieinamumo situaciją.

E. Grigonis pabrėžė, kad dabartinė prieinamumo kontrolės sistema yra neveiksminga, nes vien informacijos apie pažeidimus kaupimas duomenų bazėse nespėdžia esminių problemų. Jis atkreipė dėmesį į sistemingus pažeidimus, kai net po infrastruktūros atnaujinimo darbų išlieka nepritaikyti šaligatvių borteliai ar kiti barjerai, tačiau trūksta teisinių svėry, kurie įpareigotų užsakovus ar rangovus ištaisyti broką savo lėšomis. Be to, Tarybos narys kritikavo neigiamas tendencijas teisėkūroje, kai gydymo ir globos įstaigoms mažinami reikalavimai įrengti liftus, juos keičiant mažiau funkcionaliais pandusais ar keltuvais. Siekiant užtikrinti realią atsakomybę, jis pasiūlė aktyviau taikyti viešojo intereso gynimo mechanizmą ir į kitą posėdį pakviesti Prokuratūros

atstovus, kad būtų aptartos galimybės ginti asmenų su negalia teises, kai esami kontrolės mechanizmai nepajėgia užtikrinti pažeidimų pašalinimo.

Atsakydama į išsakytas pastabas, Tarybos pirmininkė informavo, kad šiuo metu yra planuojama peržiūrėti statinių statybos užbaigimo procedūras ir stiprinti atsakomybės mechanizmus. Taip pat pažymėta, kad Statybos įstatymo ir Administracinių nusižengimų kodekso pakeitimų projektai, kuriuose numatyta išplėsti statinių projektuotojų ir projektų vadovų, ekspertizės rangovų ir vadovų atsakomybę, jau yra pateikti Seimui.

NUTARTA. 1. Pritarti siūlymui inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kad lifto įrengimas nebūtų automatiškai siejamas su „ypatingojo statinio“ statusu.

2. Aplinkos ministerija artimiausiu metu iš esmės peržiūrės statinių statybos užbaigimo procedūrų reglamentavimą, įvertindama galimybes stiprinti prieinamumo reikalavimų kontrolę.

3. SVARSTYTA. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos rašto „Dėl Seimo Asmenų su negalia teisių komisijos sprendimo, susijusio su fizinės aplinkos prieinamumo užtikrinimu“ aptarimas.

Šioje darbotvarkės dalyje Tarybos nariai aptarė Seimo Asmenų su negalia teisių komisijos 2026 m. gegužės 20 d. Nr. 144-S-1 sprendime (toliau – Sprendimas) dėl fizinės aplinkos prieinamumo užtikrinimo pateiktą pasiūlymų galimas įgyvendinimo priemones.

Tarybos pirmininkė nurodė, kad Sprendime nurodytas pavedimas parengti teisės aktų pakeitimus ir pavesti atsakingai institucijai vykdyti kontrolę, kaip po statinio statybos ar infrastruktūros gerinimo darbų pabaigos laikomasi STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ reikalavimų buvo įgyvendintas – aplinkos ministro 2021 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. D1-131 ir 2024 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. D1-264 pakeistas STR 1.07.03:2017 „Statinių techninės ir naudojimo priežiūros tvarka. Naujų nekilnojamojo turto kadastro objektų formavimo tvarka“. Pagal šiuos pakeitimus statinių naudojimo priežiūrą atliekantiems subjektams pavesta tikrinti, ar naudojant statinį laikomasi STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ ir (ar) statinio projekte numatytų statinių prieinamumo reikalavimų. Tarybos pirmininkė taip pat informavo, kad Sprendime nurodytas pavedimas dėl didesnės ekspertų atsakomybės numatymo pradėtas įgyvendinti – Statybos įstatymo ir Administracinių nusižengimų kodekso pakeitimų projektai, kuriuose numatyta išplėsti statinių projektuotojų ir projektų vadovų, ekspertizės rangovų ir vadovų atsakomybę, jau yra pateikti Seimui. Ji pabrėžė, kad Aplinkos ministerija artimiausiu metu peržiūrės statinių statybos užbaigimo procedūrų reglamentavimą.

Nagrinėtas pavedimas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai (toliau – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija) ir Asmens su negalia teisių apsaugos agentūrai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Agentūra) nustatyti pareigą viešąsias paslaugas teikiančioms įstaigoms privalomai pildyti STASIS sistemą.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos viceministrė Rita Grigalienė pabrėžė būtinybę tobulinti statinių prieinamumo informacinę sistemą STASIS, nurodydama, kad dabartinis jos veikimo modelis, grindžiamas savideklaracijos principu, neužtikrina duomenų išsamumo bei objektyvaus vertinimo. Siekdama optimizuoti procesus, viceministrė iškėlė idėją sistemos administravimą perduoti Aplinkos ministerijai, kuri yra atsakinga už STR reikalavimų formavimą. Jos vertinimu, toks atsakomybių peržiūrėjimas leistų geriau susieti sistemos rodiklius su galiojančiu reglamentavimu,

todėl siūloma tęsti tarpinstitucines diskusijas tarp Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Aplinkos ministerijos ir Agentūros dėl atsakomybių pasiskirstymo ir tolesnės STASIS plėtros.

Taip pat posėdyje aptartas Sprendime nurodytas pavedimas Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir Savivaldybių asociacijai, kuriuo siekiama, taikant kaštų ir naudos analizę, sukurti viešųjų paslaugų teikimo tvarką, numatant galimybę, kol pastatai nėra visiškai pritaikyti, visas būtinas paslaugas teikti pirmuosiuose įstaigų aukštuose arba nuotoliniu būdu. Kartu numatoma parengti atskirus paslaugų teikimo algoritmus pagal asmens negalios pobūdį (regėjimo, klausos, judėjimo ir kt.).

Diskusijų metu E. Grigonis atkreipė dėmesį, kad ši iniciatyva tiesiogiai susijusi su Lygių galimybių įstatymu ir Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvencijos nuostata dėl tinkamų sąlygų pritaikymo. Kadangi seni pastatai reikalauja didelių investicijų ir laiko pritaikymui, „tinkamas sąlygų pritaikymas“ leidžia užtikrinti paslaugų prieinamumą čia ir dabar, naudojant turimus resursus (pvz., paslaugos teikimą pirmame aukšte, elektroninėmis priemonėmis ar nuotoliu). Pabrėžė, kad svarbu kurti praktinius sprendimus ir metodikas, leidžiančias efektyviai panaudoti turimą infrastruktūrą ir išteklius, siekiant užtikrinti paslaugų prieinamumą asmenims, turintiems įvairias negalias. Taip pat pasiūlė vadovautis tinkamų sąlygų pritaikymo rekomendacijomis ir gerąja praktika, parengta negalios srityje veikiančių nevyriausybinų organizacijų.

Tarybos narė Indrė Širvinskaitė, atstovaujanti Lietuvos negalios organizacijų forumą (toliau – LNF) pabrėžė, kad viešųjų paslaugų prieinamumas turėtų būti užtikrinamas horizontaliai, įtraukiant visas ministerijas pagal jų kompetencijos sritis. Siekiant užtikrinti vieningą standartą, ji pasiūlė parengti pavyzdinį viešųjų paslaugų prieinamumo užtikrinimo aprašą (metodiką), kuriuo vadovautųsi visos ministerijos ir joms pavaldžios institucijos. I. Širvinskaitė akcentavo, kad rengiant šį dokumentą bei vidinius įstaigų algoritmus, galima būtų remtis 2025 m. LNF išleistomis rekomendacijomis dėl tinkamo sąlygų pritaikymo, kuriose pateikti įgyvendinimo principai ir praktiniai pavyzdžiai.

Tarybos narė Daiva Buivydaite-Garbštienė, remdamasi Seimo Asmenų su negalia teisių komisijos išvadomis, akcentavo, kad viešosios paslaugos (švietimo, sveikatos ir kt.) šiuo metu dažnai yra neprieinamos ne tik dėl fizinių barjerų, bet ir dėl sisteminio paslaugų organizavimo trūkumo. Ji pabrėžė, kad kiekviena įstaiga privalo pasirengti individualų paslaugų teikimo algoritmą, kuriame būtų aiškiai numatyta, kaip bus užtikrinamas prieinamumas atsižvelgiant į skirtingus negalios pobūdžius: regos, klausos, judėjimo ir psichosocialinę negalią.

Tarybos narys Paulius Kalvelis, atstovaujantis Lietuvos aklyjų ir silpnaregių sąjungą, atkreipė dėmesį į platesnę „tinkamų sąlygų“ pritaikymo sampratą, pabrėždamas, kad ji neturėtų apsiriboti vien tik fiziniu patekimo į patalpas užtikrinimu. Jis akcentavo, kad ne mažiau svarbus yra informacijos prieinamumas, užtikrinantis galimybę asmenims su negalia savarankiškai gauti paslaugas. Kaip konkrečius pavyzdžius P. Kalvelis išskyrė poreikį dokumentus teikti Brailio raštu arba skaitmeniniu formatu, taip pat būtinybę įrengti įgarsintus lifthus bei kitas informacinę aplinką gerinančias priemones.

NUTARTA. 1. Siūlyti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai bei Aplinkos ministerijai ir Agentūrai pradėti tarpinstitucinį bendradarbiavimą (diskusiją), nagrinėjant STASIS sistemos administravimo ir veiklos optimizavimo procesus, integruojant valstybės informacinėse sistemose tvarkomus duomenis, užtikrinant perėjimą nuo šiuo metu taikomo savideklaracijos principo prie privalomo duomenų teikimo viešojo sektoriaus subjektams.

2. Tarybos narė I. Širvinskaitė artimiausiam Tarybos posėdyje pristatys LNF parengtas rekomendacijas dėl tinkamo sąlygų pritaikymo įgyvendinimo, siekiant inicijuoti dar gilesnę diskusiją dėl jų praktinio įgyvendinimo kontrolės.

3. Kituose Tarybos posėdžiuose tęsti diskusijas dėl viešųjų paslaugų prieinamumo užtikrinimo aprašo (metodikos) rengimo.

4. SVARSTYTA. Kiti klausimai.

Tarybos narys Ignas Mačiukas, atstovaujantis Lietuvos neįgaliųjų draugijai, informavo apie pateiktus papildomus siūlymus Lietuvos derybinei pozicijai dėl naujo Europos Sąjungos keleivių teises reglamentuojančio teisės akto projekto. Siekiant stiprinti asmenų su negalia teisių apsaugą kelionių metu, pasiūlyta numatyti privalomą techninės pagalbos priemonių (įskaitant neįgaliųjų vežimėlius) draudimą vežėjų lėšomis bei užtikrinti visišką sugadintos įrangos atkuriamosios vertės padengimą. Taip pat I. Mačiukas akcentavo būtinybę įtvirtinti neturtinės žalos atlyginimo mechanizmą tais atvejais, kai asmuo patiria nuostolių dėl sugadintos technikos arba kai vėluojama suteikti jam būtiną asistento pagalbą.

Diskusijos metu Tarybos narys E. Grigonis pastebėjo kad Europos Sąjungos keleivių teisių reglamento (2023/0437 (COD)) projektas šiuo metu yra derinamas Europos lygmeniu. Atkreiptas dėmesys, jog teisėkūros procesas apima ilgalaikes derybas ir kompromisų paiešką, todėl papildomų nuostatų įtraukimas šiame etape gali būti sudėtingas.

Posėdyje buvo aptarta preliminarai kito Tarybos posėdžio data ir vieta. Diskusijų metu Tarybos narys E. Grigonis pasiūlė į kitą posėdį pakviesti Prokuratūros Viešojo intereso gynimo skyriaus atstovus, siekiant aptarti galimybes ginti asmenų su negalia teises tais atvejais, kai nustatomi infrastruktūros prieinamumo pažeidimai, o esami kontrolės mechanizmai nėra pakankamai veiksmingi jų pašalinimui užtikrinti. Taip pat į kito posėdžio darbotvarkę įtraukti diskusiją dėl lengvai pašalinamų kliūčių reglamentavimo galimybių. Pažymėjo, kad nedideli ir mažų sąnaudų reikalaujantys sprendimai, tokie kaip informacinių nuorodų, ženklavimo ar kitų paprastų prieinamumo priemonių įgyvendinimas, galėtų reikšmingai prisidėti prie aplinkos prieinamumo gerinimo.

NUTARTA. 1. Kito Tarybos posėdžio metu aptarti prokuratūros vaidmenį ginant viešąjį interesą dėl fizinės aplinkos neprieinamumo.

2. Į kito Tarybos posėdžio darbotvarkę įtraukti diskusiją dėl „lengvai pašalinamų kliūčių“ reglamentavimo galimybių, numatant minimalius infrastruktūros pritaikymus (pvz., informacinių nuorodų įrengimą, ženklimą), kurie leistų efektyviai gerinti aplinkos prieinamumą nenaudojant didelių investicijų.“

3. Tarybos posėdį organizuoti 2026 m. rugsėjo mėnesį. Tarybos sekretorė apie tikslią datą ir laiką informuos narius elektroniniu paštu.

Tarybos pirmininkė

Česlava Lisovska

Posėdžio sekretorė

Rasa Šivickienė